

ЭСТРАДА ХОНАНДАЛИГИ

**БОЛАЛАР МУСИҚА ВА САНЪАТ
МАКТАБЛАРИ УЧУН ЎҚУВ ДАСТУРИ**

Уқтириш хати

Ушбу ўқув дастури болалар мусиқа ва санъат мактабларининг Давлат талаблари асосида «Эстрада хонандалиги» йўналишининг эстрада хонандаси мутахассислиги бўйича ўқитишининг мақсад ва вазифаларини, мазмун-моҳиятини белгилайди.

Мазкур дастур ўқувчиларнинг истеъдодини, маданий савиясини, ижрочилик маҳоратларини, эшитиш қобилиятини ҳар томонлама ривожлантириш билан бирга бадиий дидини шакллантириш ва дунёқарашини кенгайтириш, миллий ва жаҳон мусикаларининг юксак намуналари билан таништириш ҳамда эстрада хонадаларини тарбиялаш каби мақсадларни ўз олдига қўяди.

Ушбу мақсадни амалга ошириш учун эстрада хонандаси мутахассислиги бўйича билимларининг бошланғич асосларини ўргатиб, уларни санъат оламига етаклаш, жаҳон классик мусиқаси ва ўзбек халқининг мумтоз ва замонавий мусиқа дурдоналарининг юксак намуналаридан кенг баҳраманд қилиш, эстетик билимлар тарғиботини йўлга қўйиш, иқтидорли ўқувчиларни шу соҳанинг ўрта махсус таълим муассасаларига тайёрлаш каби вазифаларни амалга оширишдан иборат.

Ўқув дастури мазмунли, ранг-баранг бўлиши билан бир қаторда ўқувчининг мусиқий дунёқарашини кенгайтириши, ижодий ва маънавий қиёфасини шакллантириши ва ҳар бир асарни намойишона ижро этиш кўникмасини ошириб бориши лозим. Унда ўзбек бастакорлари билан бир қаторда, қардош ва жаҳон композиторларининг асарларини ҳам бўлиши мақсадга мувофиқдир.

Ушбу ўқув дастури болалар мусиқа ва санъат мактабларининг беш йиллик таълим босқичига мўлжалланган бўлиб, бу давр ичида ўқувчи имкони борича мусиқа ижрочиличигининг профессионал маҳоратини эгаллаши ва нотага қараб ижро этиш малакасини ҳосил этиши кўзда тутилган.

Мутахассислик синфи дарсларининг таълим жараёнини амалга ошириш шакли яқка тартибда бўлиб, 1-4-синфларда ҳар бир ўқувчи учун ҳафтасига 2 академик соатдан, 5-синфлар (битирувчи) учун 3 академик соатдан ўтилиши кўзда тутилган.

2. Ўқувчилар тайёргарлик даражасига қўйиладиган зарурий талаблар

Ўқувчилар ўқишни битириш арафасида турлича услуб ва характердаги асарларни, замонавий ўзбек ва чет эл композиторларининг ижод намуналарини, халқ қўшиқларини ижро этишни ўрганган бўлишлари керак.

Ўқувчи қуйидаги кўникмаларни эга бўлган бўлиши лозим:

— интонациянинг тозаллиги;

- тембрнинг тозалиги ва табиийлиги;
- куйловчи нафаснинг элементар асослари;
- legato, non legato, staccato асосларини эгаллаш;
- унли ва ундош товушларни онгли равишда шакллантиришдаги аниқ дикция;
- мусликий шаклнинг элементар кўринишини эгаллаш.
- турли жанр ва мураккабликдаги техник, полифоник ва композиторлар асарларидан намуналарини бадий ва техник жиҳатдан мукамал, мазмунан идрок этган ҳолда ижро эта олиш;
- якка ва ансамлда жўрнавон бўла олиш, мусликий асарни нотадан ўқий олиш;
- куйга тавсиф бериш;
- халқ муслика мероси ҳақида тушунчага эга бўлиш;
- мусликага оид атамаларни билиш;
- мусликанинг ифода воситаларини билиш;
- ижрочилик турларини ижро садоларидан фарқлай олиш;
- муслика жанрларини билиш ва ижро услубидан уларни фарқлай олиш;
- Жаҳон халқлари мумтоз ва замонавий кўшиқ ижро эта олиш;

Битирув имтиҳонининг дастури

1. Ўзбек композиторининг (классик) кўшиғи
2. Чет эл композиторининг кўшиғи
3. Халқ кўшиғи (замонавий композитор қайта ишлаган)
4. Замонавий композитор кўшиғи (ўзбек ёки чет эл)

Изоҳ: Ҳорижий мусликани асл тилида ижро этиш мақсадга мувофиқ

Фанни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Ўқувчиларнинг мазкур фанни ўзлаштиришлари учун ўқитишнинг илғор ва замонавий усулларида фойдаланиш, янги информаион-педагогик технологияларни тадбиқ этиш муҳим аҳамиятга эгадир. Фанни ўзлаштиришда дарслик, ўқув ва услубий қўлланмалар, тарқатма материаллар, электрон материаллар, синтезаторлар ҳамда мусликий компьютер дастурларидан фойдаланилади. Шунингдек, якка дарсларда “Устоз-шогирд анъаналари”дан кенг фойдаланилади.

Эстрада хонандалиги хусусида услубий кўрсатмалар.

Ўқув ва тарбиявий ишларнинг асоси пухта ўйланган ўқув материалини танлаш – ўқувчиларнинг мусиқий-ижрочилик иқтидорини ҳар томонлама, муваффақиятли ривожлантиришдан иборат. Ўқувчиларнинг ўзлаштириши кўп жиҳатдан тузилган шахсий режа ва тўғри танланган машқларга боғлиқ.

Вокал кўникмаларини ривожлантириш аста-секин, мақсадли йўналишда, бутун ўқув йили давомида, ҳар бир ўқувчининг индивидуал хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кечади.

Ўқувчиларнинг билим ва кўникмалари даражасини аниқлаш жорий ва якуний аттестация тадбирларида амалга оширилади: бу назорат дарслари, омма олдидаги чиқишлар ва якуний имтиҳонлардир.

Алоҳида иқтидорга эга ўқувчилар катта байрамлар ва мавзуий концертларда қатнашишлари мумкин.

Репертуар танлашда ўқитувчи ўқувчининг мусиқий-бадий дунёқарашини кенгайтириш зарурлигини ёдда тутиши керак. Шу боис ўзбек ва ҳорижий мумтоз асарларни замонавий композиторлар кўшиқлари ҳамда турли жанрдаги халқ кўшиқлари билан мувофиқлаштириш лозим.

Кичик синфлар ўқувчилари:

10-12та мураккаб бўлмаган шеърий матнли асарларни ўрганадилар.

Ўқувчилар ўтиш имтиҳонларида йил давомида ўтилган 2-3та асарни ижро этадилар.

Юқори синф ўқувчилари:

8-10та мураккаб бўлмаган шеърий матнли асарларни ўрганадилар.

Ўқувчилар ўтиш имтиҳонларида йил давомида ўтилган 2-3та асарни ижро этадилар.

Ўқувчилар билан ишлаш жараёнида уларда қуйидаги хусусиятларни шакллантириш ва ривожлантириш лозим:

- Вокал кўникмалар-бу хонандалик нафаси, артикуляция (қуйланувчи унлилар ва ундошларнинг аниқ талаффузини шакллантириш), товуш ҳосиласи, товушни садолантиришнинг турли хил усуллари (staccato, non legato, legato);

- Мусиқани бадий идрок этишни шакллантириш; шеър матнига нисбатан эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш;

- Шеър матнининг эмоционал мазмунини тушуна олиш кўникмаларини эгаллаш;

- Мусиқий қобилиятни ривожлантириш: мусиқий эшитиш қобилияти (слух), хотира, метроритм ҳисси;

- Эмоционал қатъиятни, асарнинг бадий савиясига нисбатан танқидий муносабатни ривожлантириш;

- Ўқувчиларда умумий мадания савия ва яхши эстетик дидни тарбиялаш;

- Замонавий ва халқ мусиқасининг энг сара намуналари билан таништириш;

- Фортепиано жўрлигидаги якка ижро кўникмалари ва фонограмма билан ишлаш кўникмаларини ривожлантиришдан иборат.

Таълим жараёнини ташкиллаштириш

“Эстрада хонандалиги” синфида ўқув-тарбиявий ишнинг асосий шакли – ўқитувчининг ўқувчи билан ҳафтасига 2 академик соат ҳажмида, якка машғулот шаклида ўтказадиган дасрдир.

Ўқувчи ўзини шунчаки яккахон хонанда эмас, кўпроқ сахнада куйлаётган актёрдек ҳис этиши керак. Машғулотларда сольфеджио, сахна ҳаракати каби фанларда олинган билимлардан фойдаланиш, шунингдек, мунтазам равишда техник воситалар билан ишлаш зарур – булар турли модификациядаги микрофонлар ва бошқа аппаратуралардир.

Ўқитувчи боланинг мелодик ва гармоник эшитиш қобилияти ҳамда мусикий хотирасини ривожлантиришга катта эътибор қаратиши керак. Юқори синфларда товуш баландлиги импровизациясидан фойдаланган ҳолда, мусикий мавзу ичида импровизация қилиш кўникмаларини ривожлантириш зарур. Ўқитувчи таълимнинг барча йиллари давомида вазифаларни тобора мураккаблаштириб, куйлаш имкониятлари диапазонини кенгайтириб, ўқувчилардаги муҳим вокал кўникмалари (нафас, товушни йўналтириш, интонация, дикция, актёрлик иши)нинг шаклланиши ва ривожланишини кузатиб боради.

Ўқувчилар томонидан куйланаётган асар ижроси сифатини оширишга ўқитувчининг қўшиқ характери ва ўзига хослигини ажратиб кўрсатган ҳолда, бадиий образлар устида батафсил ишлаши катта таъсир кўрсатади. Бу ерда репертуар ҳам кам аҳамиятли эмас. Уни танлашда ўқитувчи болаларнинг мусикий-бадиий дунёқарашини кенгайтириш заруриятини ёдда тутиши керак. Шу боис ҳар бир ўқувчининг репертуарига ўзбек муаллифлари асарлари билан бир қаторда, жаҳон маданияти “юлдузлари” асарлари ҳам киритиши керак. Вақт ўтиши билан бу репертуар ўқув вазифаларига кўра мураккаблашиб, ўзгариб бориши лозим.

Таълимнинг ижобий шароитларида боланинг овози тембр, динамик жиҳатдан ривожланиб, диапазони кенгайиб боради. Овоз аппаратини машқ қилдириш регистрли ривож (овоз ва кўкрак), мускуллар сезгисининг ўз-ўзини бошқаруви ҳисобига яхшиланади. Овоз жаранги ҳам яхшиланади. Мутацион давр енгил ва тез ўтади.

Ушбу ихтисослик бўйича ўқитишнинг якуний мақсади – ўқувчи парвозли товуш билан, тембрал, ёрқин жарангга сабаб бўлувчи товушларни аниқ садолатириб, эркин куйлашга эришишидир. Бунда бош эстетик тамойил – вокал жараёнидаги техник ва бадиий томонларнинг ўзаро уйғунлашиб кетишидир. Кутилган натижаларни текшириш йўли – ўқувчиларнинг минус фонограмма остида турли характердаги қўшиқлар ва назорат дарслари ҳамда концертларда а капелла ижро этишларидир.

Вокал кўникмаларининг шаклланиши

Эстрада хонандалигининг биринчи дарсидаги бош вазифалардан бири – ўқувчининг қобилиятини аниқлашдан иборат – бу муסיқий эшитиш қобилияти, овоз диапазони, ритм ҳисси ва муסיқий хотира.

Биринчи синфга келган ҳар бир ўқувчига унинг товуш кучи, интонациясининг тозаллиги, аниқ ритми, образли ижросини ҳисобга олиб, алоҳида ёндашиш лозим; ҳар бир машғулоти эмоционал жиҳатдан жозибали ва қизиқарли қилиб тузиш жоиз.

Кичик синфларнинг эстрада хонандалиги дарсларида ўқувчиларнинг ҳали ривожланмаган ўқиш ва ёзиш кўникмаларини ҳисобга олиши лозим.

Эстрада хонандалиги ўқитувчисининг вазифаларидан бири – касбий хониш, актёрлик маҳорати ва рақсни ўзаро мувофиқлаштира оладиган хонанда-актёрни тарбиялашдир.

Илк дарсларданок ўқувчиларда ўз-ўзини назорат қилиш ҳисси, товуш ҳосил қилишда ўзининг камчиликларини эшита олиш ва таҳлил қила билиш ҳамда уларни бартараф этиш истаги, соф интонация, ритм аниқлиги ва куйлашда тафаккур қилишга интилишни ривожлантириш зарур. Кичик мактаб ўқувчиларининг ёшини ҳисобга олиб, дарсларда ҳаракатли ва ўйинли элементлардан кенг фойдаланиш лозим. Ўз хонишига ҳаракатлар ўқувчилар томонидан импровизация шаклида бажарилиши мумкин.

Ўзбек халқи ҳаётида қадимдан ўйинлар, эрта баҳор гуллари билан боғлиқ кўплаб болалар кўшиқлари мавжуд бўлган. Уларга оддий куй давралари, такрорларнинг кўплиги, тор диапазон (терция, кварта) ҳосилдир. Айрим кўшиқларда нафас чиқиши билан овоз ўчганда битта товушда (ёки ёнида жойлашган товушларда) речитация кузатилади, бу эса ўқувчиларда ритм ҳиссини ривожлантиришга ёрдам беради.

Вокал-техник ривожланиш

Аввало, ўқувчилар овозини машқ қилдиришни бошлашдан олдин уларнинг қомати, боши ва оғзининг ҳолатига эътибор қаратиш лозим. Куйлаш вақтида яхши таянчга эга бўлиш зарур: ҳар икки оёққа мустаҳкам таяниб, умуртқа поғонани тўғри тутиш ва кўкрак қафасини олдинга чиқариш керак. Хонанданинг туриш ҳолати катта аҳамиятга эга.

Куйловчи овоз устида ишлаётганда энг яхши ҳолат - тортилган қорин пресси, эркин кўкрак қафасидир. Мускулларнинг йиғилган ҳолати асаб тизимини мобиллаштиради – бу товуш ҳосил қилишдаги бошқа, тўғри рефлексларни ишлаб чиқиш учун зарур.

Ҳар қандай куйловчи овоз индивидуал вокал созланишни талаб этади. Дарс одатда икки қисмдан иборат бўлади: 1-қисм – очик ва ёпиқ товушлар машқи 15-20 дақиқани олади. Дастлаб ўқувчиларни “А”, “И” унлилар талаффузи билан машқ қилдириш ва аста-секин бошқа унлиларга ўтиш лозим. Агар ўқувчи толиқса, овозга 5 дақиқа дам бериш, сўнгра машқни давом эттириш зарур. Машқларнинг ранг-баранглиги (нон легато, стаккато, таянувчи товуш, кантилена, арпеджио, машқлар) ўқувчиларнинг вокал-техник кўникмаларини ривожлантиришга ёрдам беради. Артикуляцияни

ривожлантириш учун тез айтишлар ва унли, ундош товушларни мувофиқлаштиришдан фойдаланилади (да, дэ, до, ду ва ҳ.к.); 2-қисм – кўшиқ репертуари устида ишлаш.

Кўшиқ репертуарини таълимнинг ҳар бир босқичида ранг-баранглаштириб, ва албатта ўқувчи қобилиятини ҳисобга олиб тузиш керак. Юклама борасидаги эҳтиёткорликнинг бўлиши шарт. Қийинчилик даражаси ўқувчининг тайёргарлигига мос келиши керак.

Вокал техникаси ривожига қуйидагилар киради: хонандага куйлашнинг вокал-техник ва вокал-бадий усулларини сингдириш. Масалан, кантиленали хониш, легатоли, стаккатоли хониш, овоз югурувчанлиги устида ишлаш, овознинг ранг-баранг тембр бўёқларидан фойдаланиш.

Овозни ривожлантиришни марказдан, бирмунча жарангдор товушларни куйлашдан бошлаш керак. Биринчи босқичда диапазоннинг асосий қисми шаклланмагунча ўта паст ва ўта баланд ноталардан қочиш лозим.

Овоз устида ишлашнинг биринчи босқичида баланд овоз билан куйлаш, худди паст овоз билан куйлаш каби кам фойда беради. Баланд овоз билан куйлаганда овоз аппарати ҳаддан зиёд таранглашади, ва бу тўлиқ диапазонни ривожлантиришга имкон бермайди.

Бошловчи ёш хонандалар учун машқлар мураккаб бўлмаслиги керак. Яхшиси ўқувчининг эътиборини овоз ҳосил қилиш техникасига, товуш аттакаси аниқлигига, интонациянинг тозаллигига қаратиш лозим.

Товуш атакасининг учта тури мавжуд: қаттиқ, юмшоқ, ўта нафасли. Юмшоқ атака барча диапазонда ишчи бўлиб, унда овознинг энг сара тембр жаранги ишлаб чиқилади.

Қаттиқ ва ўта нафасли атака мусиқий ифода воситаси сифатида қўлланилади.

Ўқувчига мусиқа ва матн мазмунига эътибор қаратишни ўргатиш жуда муҳим. Хонанданинг мусиқий асар характери, образига сингиб кетиш жараёни, ижобий ва салбий иллюзияларни юзага келтириш керак.

Репертуарни тўғри танлаш катта аҳамият касб этади, у “оддийдан мураккаб томон” тамойилига қурилиши керак. Бу вокализларга ҳам, асарларга ҳам тааллуқлидир.

Ўқувчига қандай қилиб “товушни юмалоқлаш” ёки уни майин кўкрак товуши билан очиш кераклигини тушунтириш зарур.

Куйлаш санъатининг вокал-техник томонига қуйидагилар киради: тембрнинг яқин, жарангдор, юмалоқланган созланиши, ижрода унли ва ундош товушларни эркин бошқариш, аниқ сўз, ифодали ибора, тўғри товуш йўналиши, режали вокал нафаси. Вокал-педагогик усулларга онгли равишдаги такрор хонишлар киради, аммо у битта материалнинг ўзини мақсадсиз қайта-қайта такрорлаш бўлмаслиги керак, балки мусиқий асарга сингиб кетишнинг онгли тарздаги ўзлаштирилиши бўлмоғи лозим.

Тез айтиш ва асарларни вазмин суръатда ўрганиш керак. Шеъринг матн ва мусиқани ўрганишдан ташқари, ўқувчининг овози асарни “ёддан” айтишга одатланиши керак.

Ўқувчи бадиий образларни ҳаққоний тарзда ёритиб бериши керак. У асар мазмунини тингловчи қалбига етказиши, ишончли, хотирада қолувчи образни яратиши зарур.

Ўқитувчи ўз шогирди билан вокал-ижрочилик маҳоратининг турли кирраларини ривожлантирувчи репертуарни ўташи керак.

Бошланғич таълимда қўйилган мустаҳкам пойдевор ўқувчиларнинг кейинги йиллардаги муваффақиятли вокал-техник ривожланиши учун база бўлиб хизмат қилади.

Хонандалик кўрсатмалари ва нафас

Ўқитувчининг эътибори ўқувчи қоматининг тўғри қўйилганлиги, ҳалқумнинг эркин ҳолати, табиий артикуляция, овоз аппаратининг резонаторлик функцияси ва хонандалик нафасига (кўкрак-қорин) қаратилган бўлиши керак. Бунда шовқинсиз, теран, эркин нафас олиш ва фонация вақтида тежалган, аста-секин тақсимланаётган хонандалик нафаси назарда тутилади. Хонандалик нафаси нафақат тўғри товуш ҳосиласининг асослардан бири ва вокал техникасини ривожлантирувчи шартлардан бири, балки хонандага мусиқий иборалар, цезуралар, товуш динамикаси ва хонишдаги мусиқий ифоданинг бошқа унсурларини эркин бошқаришда ёрдам берувчи бадиий ифода воситаларидан биридир.

Товушни йўналтириш ва дикция

Кичик синфларда бақирик ва зўриқишсиз табиий, эркин товушни шакллантириш зарур; товушнинг майин атакаси; юмалоқланган унлилар; уларни турли регистрларда (бош жаранг) шакллантириш.

Юқори синфларда лаб ва тил ишини фаоллаштириш эвазига артикуляцион аппарат ҳаракатчанлигини ривожлантириш давом этади; вазмин ва тез суръатларда дикция кўникмаларининг ривожланиши; пиано ва пианиссимо нюансларида дикцион фаолликни сақлаш.

Таълимнинг бутун курси давомида ўқувчиларда “хомуза”, яъни юқори танглайнинг баланд ҳолатида куйлаш кўникмаларини шакллантириш зарур.

Ижрочилик кўникмалари устида ишлашни шакллантириш

1. Шеър матни ва унинг мазмуни таҳлили
2. Нота матнини саводли ўқиш
3. Тонал режа, лад тузилиши, асарнинг гармоник занжирини ўрганиш
4. Мотив, жумла, ибора ва даврияларнинг бўлиниши. Шаклни аниқлаш (бандли, икки қисмли, уч қисмли ва ҳ.к.)
5. Мусиқий ва матнли мавзулардан келиб чиқувчи иборалаш
6. Динамиканинг турли кўринишлари
7. Асар ижроси агогик имкониятларининг ранг-баранглиги (икки суръат: вазмин ва тезнинг ўзаро қиёсланиши; секинлатиш; тезлатиш); ферматанинг турли кўринишлари.

Йиллик талаблар ва ўқувчилар ижро этишлари учун тавсия этилган намунавий асарлар (синфлар кесимида)

Таълимнинг биринчи йили.

1-синф

Ўқитувчи ўқувчиларни овоз аппарати анатомияси ва хонандалик овози гигиенасининг умумий тушунчалари билан таништириши керак. Бўғиз – бу нафас олиш органларининг (диафрагма - бош нафас мускули) товуш манбаи, резонаторлар (бош ва юкорги; кўкракдаги ёки пастки). Бўғиз ва резонаторлар иши ўртасидаги ўзаро боғлиқликка алоҳида эътибор қаратиш зарур. Ўқувчи ўзининг резонатор сезгиларини қанчалик нозик фарқласа, овоз аппаратининг ишини шунчалик аниқ бошқара олади. Шунинг учун тутиш керакки, кўкрак ва бош резонанси тўғри йўлга қўйилган хонандалик товушининг натижасидир.

Ўқувчиларга “қовурға-диафрагматик нафас” нима эканлигини тушунтириб, кўрсатиб бериш керак. Уларга диафрагма мускулларини ишлатиш имконини берувчи “стаккато” машқларини бериш керак. Нафас равон бўлишига эътибор бериш керак, зеро зарб овоз тирқишларини сиқиб қўйиши, овоз қатламларини зўриқтириши мумкин, улар аралаш овоз ҳосиласини амалга оширмай қўяди. Нафаснинг равонлиги, доимий таянч ҳиссининг сақланиши диапазоннинг бир маромли ривожланишига ёрдам беради. Бу борада “легато” машқлари фойдалидир. Дастлабки вокал машқлари қулай тонларга қурилиши керак (бирмунча қулай куйланувчи товушлар хонанда диапазонининг марказида жойлашади). Машқлар тўғри нафасни ривожлантириш ва мустаҳкамлашга, унинг тежамли сарфланиши ва тўғри позицияни шакллантиришга йўналтирилиши керак. Ҳалқум доимо эркин, оғиз ва лаблар эркин ва фаол бўлиши керак. Қоматнинг тўғри ҳолати, юз, бўйин, жағ мускулларининг эркинлиги ва бўғиз ҳолатининг эркинлигига эришиш зарур. Унлиларни ундошлар билан мувофиқлаштириб, терция-квинта оралиғида машқларни қўллаш фойдали, масалан – ма, мэ, ми, зи, за, зу ва ҳ.к.

Интонациянинг тозаллигига эътибор бериш, шунингдек, техник нутқ (дикция, артикуляция) билан шуғулланиш лозим.

Репертуар танлаш ўқувчининг тайёргарлиги ва индивидуал имкониятлари даражасига қараб танланади. Микрофон, фонограмма, жўрнавот билан ишлаш. Ўқувчи йил давомида 5-6 та машқ, 10-12 та қўшиқ ўрганиши керак.

Репертуарнинг тахминий рўйхати

1. Д.Омонуллаева. “Алифбо қўшиқлари” тўпламидан намуналар
2. Эстрада услубида қайта ишланган ўзбек халқ қўшиқлари: “Бойчечак”, “Яллама ёрим”, “Юмалаб-юмалаб”, “Оқ теракми, кўк терак”.
3. Эстрада услубида қайта ишланган озарбайжон халқ қўшиғи: “Жўжаларим”

4. В.Шаинский репертуаридан қўшиқлар
5. Д.Омонуллаева. “Топишмоқ-айтишув” тўпламидан намуналар
6. Д.Омонуллаева. “Дилоромнинг қўшиғи”
7. Н.Қурбонова. “Она тилим”, “Чумолилар”, “Сумалак”
8. Ж.Абдурахмонов. “Ўзбекистон”, “Соатим”
9. А.Мансуров. “Ўзбекистон - она-онажон”
10. Н.Нажмиддинов. “Болалигим гулбаҳор”
11. В.Иванников. “Энг яхши қиз”
12. З.Левина. “Найзонгуллар”
13. А.Филиппенко. “Қувноқ мусиқачи”
14. Немис халқ қўшиғи “Баҳор”.

Таълимнинг иккинчи йили 2-синф

Тўғри нафас, соф интонацияни мустаҳкамлаш учун машқлар ва овоз аппарати мускулларининг зўриқишини оловчи машқларни давом эттириш лозим. Ўқитувчи ўқувчининг овоз аппарати эркинлигига эътибор қаратиши керак. Унлиларнинг соф жаранги ва тўғри шаклланиши ҳамда ундошларнинг аниқ талаффузига эътибор бериш зарур, бу дикция ва интонация тозалигининг шаклланишига сабаб бўлиб, товушни фаол етказишда ёрдам беради. Машқлар устида ишлаш давомида равлон жарангга эришиш зарур. Репертуар танлаш ўқувчининг тайёргарлиги ва индивидуал имкониятлари даражасига қараб танланади. Микрофон, фонограмма, жўрнавон билан ишлаш. Ўқувчи йил давомида 5-6 та машқ, 10-12 та қўшиқ ўрганиши керак.

Репертуарнинг тахминий рўйхати

1. Ф.Зокиров. “Бака-бака-банг”, “Сумалак”
2. Эстрада услубида қайта ишланган ўзбек халқ қўшиқлари: “Қарғалар”, “Наҳори нашта”
3. И.Дунаевский. “Бизга куйла шамол”, “Жасур капитан”
4. В.Шаинский репертуаридан қўшиқлар
5. Ш.Рамазонев. “Наманганнинг олмаси”, “Тулшан диёр – Ўзбекистон”
6. М.Дунаевский. “Сартарош”, “33та сигир”, “Ўзгаришлар шамоли”
7. Н.Қурбонова. “Офтобга тасанно”, “Наврўз”
8. Д.Омонуллаева. “Бувижоним”
9. Н.Норхўжаев. “Юртим камоли”
10. Т.Попатенко. “Мушукча ва кучукча”
11. М.Парцхаладзе. “Ойимнинг қўшиғи”
12. А.Лядов. “Алла”
13. И.Брамс. “Петрушка”
14. Н.Римский-Корсаков. “Қишнинг ўтиши”
15. Немис халқ қўшиғи: “Ғозчалар”

16. Р.Бойко. “Биз ойим билан”
17. Литва халқ кўшиғи: “Яхши тегирмончи”
18. Француз халқ кўшиғи: “Чўпон қиз”
19. Э.Григ. “Ўрмон кўшиғи”
20. В.Моцарт. “Болалар ўйинлари”

Таълимнинг учинчи йили 3-синф

Жисмоний юкламалар ортиши сабаб нафас билан ишлаш, асарни ижро этиш вақтида сахна ҳаракатлари устида ишлаш. Регистрларни текислаш ва ўтиш ноталари устида ишлашни давом эттириш. Эстрада куйлаш услуби учун жуда муҳим бўлган товуш атакаси устида ишлашга катта эътибор берилади. Юмшоқ атака – асосий атака ҳисобланади.

Репертуар танлаш ўқувчининг тайёргарлиги ва индивидуал имкониятлари даражасига қараб танланади. Микрофон, фонограмма, жўрнавоз билан ишлаш. Ўқувчи йил давомида 5-6 та машқ, 10-12 та кўшиқ ўрганиши керак.

Репертуарнинг тахминий рўйхати

1. Ф.Зокиров. “Чойхона”, “Уч кудук”
2. Эстрада услубида қайта ишланган ўзбек халқ кўшиқлари: “Ялла жоним”, “Қари наво”
3. Д.Омонуллаева. “Азиз бўстон – Ўзбекистон”
4. Л.Муждабаева. “Ялпиз”
5. А.Мансуров. “Оҳангларда-эртақлар”
6. Н.Норхўжаев. “Қадим Турон”, “Учкур йиллар”
7. И.Акбаров. “Газли кўҳликларида”, “Раъно”
8. Э.Салихов. “Қиз бола”
9. Э.Қаландаров. “Тонг навоси”
10. Е.Ширяев. “Ёшлигим”
11. И.С.Бах. “Дарё ортида эски уй”
12. М.Минков, Д.Иванов. “Эски рояль”
13. Француз халқ кўшиғи: “Чўпонлар кўшиғи”
14. А.Спадавеккиа. “Яхши кўнгиз”
15. Ю.Гурьев. “Ойимга”
16. Француз халқ кўшиғи: “Кадэ Руссель”
17. Француз халқ кўшиғи: “Қайиқча ва юнга”
18. В.Резник. “Парвоз эт, булут”
19. П.Маккартни. “Мишель”
20. П.Маккартни. “Кеча”
21. И.Николаев. “Қоғоз илон”

Таълимнинг тўртинчи йили 4-синф

Шеърлий матнли вокал асарларни ижро этишда ўйланган сахнавий образ устида ишлаш. Кантиленани юзага чиқарувчи машқлар, тўғри артикуляция ва аниқ дикция устида ишлаш. Машқлардаги овоз ҳаракатчанлиги, қулай тесситурада динамик белгилар ишлаб чиқариш устида изланиш. Шунингдек, бутун диапазон бўйлаб жарангни текислаш, мусиқий ва мазмуний интонациялаш, асар ижросининг эмоционаллиги устида ишлашни давом эттириш.

Бадиий мазмунни ёритиш ва асарнинг услубий хусусиятларини ажратиб кўрсатиш билан сўз устида ишлаш фаоллашади. Репертуар танлаш ўқувчининг тайёргарлиги ва индивидуал имкониятлари даражасига қараб танланади. Микрофон, фонограмма, жўрнавоз билан ишлаш. Ўқувчи йил давомида 5-6 та машқ, 8-10 та қўшиқ ўрганиши керак.

Репертуарнинг тахминий рўйхати

1. Д.Омонуллаева. “Яккадир Тошкент”
2. К.Кенжаев. “Ўзбек қизлари”
3. Эстрада услубида қайта ишланган ўзбек халқ қўшиқлари: “Олмача анорингга”, “Бари гал”
4. А.Зацепин. “Болалик”
5. М.Юсупов. “Ёшлигим-гулбаҳорим”
6. Д.Зокиров. “Кўчалар”
7. М.Бурҳонов. “Мафтун бўлдим”, “Дўппи тикдим”
8. Ж.Т.Коттрау. “Санта Лючия”
9. М.Таривердиев. “Кичик шахзода”
10. А.Пахмутова. “Нафислик”
11. Д.Львов-Компанеев. “Сайёрадаги барча болалари”
12. Ц.Кюи. “Куз”
13. М.Дунаевский. “Ўзгаришлар шамоли”
14. В.Моцарт. “Алла”
15. И.Акбаров. “Қайдасан”
16. М.Левиев. “Юлдуз ва қизлар қўшиғи”
17. Э.Димитров. “Арлекино”
18. А.Рыбников. “Сўнгги поэма”
19. М.Дунаевский. “Эҳ, бу оқшом”
20. И.Розенштейн. “Салом”
21. М.Парцхаладзе. “Ойимдан яхшироғи йўқ”
22. М.Парцхаладзе. “Сой”
23. Г.Уоррен. “Чаттануга чу-чу”
24. Е.Птичкин. “Кучукча”
25. П.Монюшко. “Олтин балиқча”

26. Ж.Перголези. “Оҳ, нечун мен майсазор эмасман”

Таълимнинг бешинчи йили 5-синф

Ўқувчилар томонидан мусикий материалнинг мустақил равишда ўзлаштирилиши. Диапазонни ривожлантириш, овоз жарангини текислаш устида ишлаш. Хониш, мелизм, вибрато каби специфик усулларни бошқариш такомиллаштирилади.

Репертуар танлаш ўқувчининг тайёргарлиги ва индивидуал имкониятлари даражасига қараб танланади. Микрофон, фонограмма, жўрнавоз билан ишлаш. Ўқувчи йил давомида 5-6 та машқ, 8-10 та қўшиқ ўрганиши керак.

Репертуарнинг тахминий рўйхати

1. Д.Омонуллаева. “Ўзбекистон – Ватаним маним”
2. Н.Норхўжаев. “Тошкент шаҳрим”
3. Эстрада услубида қайта ишланган ўзбек халқ қўшиқлари: “Дарё тошқин”, “Лазги”
4. А.Икромов. “Майда”
5. Ғ.Қодиров. “Мирзачўл ёр-ёри”
6. М.Бурҳонов. “Баҳор қўшиғи”
7. Д.Тухманов. “Порла Тошкент”
8. Н.Норхўжаев. “Ўзбекистон”
9. Ю.Тўраев. “Ўзбекистон – Ватаним маним”
10. А.Розенбаум. “Вальс Бостон”
11. Словак халқ қўшиғи: “Ухла азизам”
12. И.Крутой. “Қўриқчи фаришта”
13. К.Вебер. “Овчи қўшиғи”
14. Ю.Чичков. “Онамнинг вальси”
15. К.Молчанов. “Эсла”
16. А.Новиков. “Йўллар”
17. М.Фадеев. “Бахт”
18. Р.Шуман. “Оқшом юлдузи”
19. И.Брамс. “Алла”
20. А.Тома. “Оқшом қўшиғи”
21. Г.Миллер. “Ой серенадаси”
22. М.Глинка. “Тўрғай”
23. А.Морозов. “Болахонада”
24. М.Яковлев. “Қиш оқшоми”
25. Калининников. “Қараға й”
26. В.Резников. “Яримталиқ”
27. М.Дунаевский. “Мукаммал хоним”

28. К.Кельми. “Даврани якунлаб”
29. Э.Лоу. “Менинг гўзал хонимим” мюзиклидан “Элиза қўшиғи”

Адабиётлар рўйхати

1. Д.Омонуллаева. “Олий таълим муассасалари учун ўқув қўлланма”.
2. Ю.Тўраев. “XX аср ўзбек эстрада қўшиқлари”.
3. И.Вилинская. “Вокал пелагогикаси масалалари”, 2-жилд.
4. Чаплин. “Вокал пелагогикаси масалалари”, 4-жилд.
5. Д.Мегик. “Эстрадада актёр санъати”.
6. Л.Дмитриев. “Вокал педагогикаси асослари”.
7. И.Прянишников. “Куйлашни ўрганаётганларга маслаҳатлар”.
8. Г.Пановка. “Куйлаш санъати”.